

2.3.c Observation FRITIDSHEM: Beskrivning av olika positioner i matrisen

←-----Fritidspedagogik som identitetsskapande-----→

Formell lärandedimension
Resultat och arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxne presenterar lekar och övningar, där syftet är tydligt och inriktat på att stärka elevens identitetsutveckling genom självkänedom, inflytande och valmöjligheter samt genom gruppens sociala samspel. Såväl målsättning som arbetsprocess och metoder har planerats av den vuxne och genomförs i enlighet med planeringen. Resultatet blir det avsedda.
ELLER:
 - Den vuxne styr övningen helt utan att eleverna avses påverka innehållet. Målet är disciplinerande, uppfostrande eller moraliserande snarare än utvecklande och lärande.

Informell lärandedimension
Arbetsprocessen styrs eller stöds av den vuxne:
 + Den vuxne har planerat miljö eller aktiviteter på ett sätt som möjliggör för eleverna att utforska, experimentera och samverka och därigenom förstå sig själv och andra bättre, utöva inflytande och göra egna val OCH/ELLER den vuxne deltar i elevernas egna sammanhang och lekar genom att stödja de elever och processer som behöver stöd för att utvecklas produktivt. **ELLER:**
 - Den vuxne iakttar och möjliggör för eleverna men utan att utmana eller främja samspel.

Kaotisk/kreativ dimension
Varken resultat eller arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxna lämnar åt eleverna att själva styra lek och aktiviteter, som en del i en planering, som också innehåller aktiviteter i de formella och informella lärandedimensionerna för att låta eleverna utforska sina egna gränser och möjligheter **ELLER:**
 - Den vuxne lämnar eleverna helt till egen lek eller egna aktiviteter, där lärandemål och resultat är tveksamma, omöjliga att avgöra och där resultatet kan bli att elever mår dåligt, utesluts eller kränks.

←-----Fritidspedagogik som stöd för skolans lärande-----→

Formell lärandedimension
Resultat och arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxne presenterar aktiviteter, där syftet är tydligt kopplat till kursplanbundna ämneskunskaper, liksom ett eller flera av följande områden: demokrati, socialt samspel, jämställdhet, historiskt-, miljö-, internationellt – och etiskt perspektiv. Aktiviteten utvecklar analyserande, entreprenöriella, kommunikativa metakognitiva förmågor. Den vuxne har noga planerat och genomför varje del med fokus på varje elevs lärande. Den vuxne visar på mål och uppföljning. Samspel och elevaktiva arbetsformer används. **ELLER:**
 - Den vuxne styr aktiviteterna utan elevernas påverkan. Aktiviteterna visar liten koppling till läroplan eller elevernas egna verklighet och exponerar traditionella utantillkunskaper eller skolövningar.

Informell lärandedimension
Arbetsprocessen styrs eller stöds av den vuxne:
 + Eleverna utforskar, experimenterar och samverkar för att utveckla förmågor på läroplanbundna områden och den vuxne stödjer genom att skapa förutsättningar, iaktta, delta och understödja vid behov för att stärka lärandet. Metakognitiva diskussioner stödjer lärandet. **ELLER:**
 - Eleverna utforskar men på områden som visar ringa koppling till läroplanbundna områden och förmågor. Den vuxne iakttar snarare än utmanar. Få/inga metakognitiva diskussioner förekommer.

Kaotisk/kreativ dimension
Varken resultat eller arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxna lämnar åt eleverna att själva styra aktiviteterna för att låta dem hitta sina egna vägar till lärande **ELLER**
 - Tiden tycks oplanerad, ofokuserad och utan synligt syfte. Lärandemål och resultat är tveksamma, omöjliga att avgöra och resultatet kan bli ett helt annat än det som föreskrivs i kursplan och läroplaner.

←-----Lära i och om fritid-----→

Formell lärandedimension
Resultat och arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxne organiserar aktiviteter, där syftet är att träna barnen att hitta meningsfulla fritidssysselsättningar nu och i framtiden. Aktiviteterna är planerade och genomförs med den vuxne som ledsagare. Eleverna är delaktiga i att välja och utforma aktiviteterna. **ELLER:**
 - Den vuxne styr aktiviteterna helt så att eleverna inte kan påverka innehållet. Valet av aktiviteter sker slentrianmässigt.

Informell lärandedimension
Arbetsprocessen styrs eller stöds av den vuxne:
 + Eleverna ges möjlighet att pröva på olika fritidssysselsättningar och olika fritidsmiljöer efter eget val och egna önskemål. Den vuxne stödjer genom att bereda och organisera möjligheter och följer upp och förbättrar ständigt utbud efter elevernas förmåga och önskemål. **ELLER:**
 - Den vuxne låter eleverna välja men utmanar inte till nya, djärva val, uppmuntrar inte bredd eller accepterar slentrianmässiga genusbindningar.

Kaotisk/kreativ dimension
Varken resultat eller arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxna lämnar åt eleverna att själva finna vad de ska göra i syfte att förstärka deras förmåga att finna egna vägar **ELLER:**
 - Den vuxne lämnar eleverna åt att själv helt finna innehåll i sin fritid, så att ett gott resultat inte kan garanteras.

←-----Miljö och ordning-----→

Formell lärandedimension
Resultat och arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Den vuxne har organiserat miljön och struktur så att ordning skapas, genom att tänka igenom mål och arbetsprocess i förväg och genom att förutse de yttre förutsättningar som krävs för att nå målen. Övergångarna mellan olika aktiviteter är genomtänkta och effektiva. **ELLER:**
 - Miljön är torftig och/eller alltför styrd och uppmuntrar inte till utforskande. Det är svårt att urskilja avgränsade, planerade moment med början och slut.

Informell lärandedimension
Arbetsprocessen styrs eller stöds av den vuxne:
 + Den vuxne har, genom att planera miljön och aktiviteterna tidsmässigt och genom att göra systemen tydliga, återkommande och avläsbara för eleverna skapat möjligheter för eleverna att ta eget ansvar för det egna utforskandet och lärandet. **ELLER:**
 - Övergångarna mellan olika aktiviteter är inte planerade och lämnas åt eleverna att klara. Aktiviteternas tidsmässiga början och slut är oklara.

Kaotisk/kreativ dimension
Varken resultat eller arbetsprocess styrs av den vuxne:
 + Miljön är inte genomtänkt för någon särskild aktivitet vilket ger utrymme för elevens egen kreativitet **ELLER:**
 - Ordningen upprätthålls inte genom att den vuxne har genomtänkta system och/eller miljön skapar oordning.

Utdrag från kompendiet "Pedagogisk professionsutveckling", sid 16, Ekerö kommun i samarbete med Ignite Research Institute. Exempel på olika lärande dimensioner och pedagogens agerande. Delas med tillstånd från Ann S Pihlgren 150911//Per Røjfors